

Заюков І. В., к.е.н., доцент; Кобилянський О. В., д. пед. н., професор
Вінницький національний технічний університет

ЗДОРОВ'Я ГРОМАДЯН ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Інвестування коштів в людські ресурси, створення здорових і безпечних умов життєдіяльності громадян сприяє економічному, інвестиційному та інноваційному зростанню. Нині в Україні погіршуються кількісні та якісні характеристики населення: зростає смертність населення, у тому числі від зовнішніх причин (виробничий та побутовий травматизм, ДТП, криміногенні ситуації); збільшується рівень бідності, а, відповідно, зменшується рівень життя [1], а це, на нашу думку, є суттєвими чинниками, що гальмують соціально-економічний розвиток України.

Дослідженням людського капіталу, у тому числі його головної складової – здоров'я як чинника соціально-економічного розвитку, присвячені праці багатьох відомих вчених і фахівців: Н. Авраменка, О. Амоші, С. Бандури, Д. Богині, В. Гейця, І. Гнибіденка, О. Грішньої, М. Долішнього, Є. Желіби, Т. Заяць, А. Колота, Е. Лібанової, В. Новікова, О. Новікової, В. Онікієнка, С. Пирожкова, У. Садової, Л. Семів, М. Семикіної, В. Стешенко, М. Чумаченка, А. Чухна та ін.

Метою тези є дослідження проблеми погіршення стану здоров'я громадян України та розробка рекомендацій щодо підвищення його якісних характеристик.

Якість людського капіталу з позиції існуючих демографічних тенденцій населення України, особливо, стан здоров'я в останні роки неухильно погіршується. Щороку країна втрачає через передчасну смертність більше 30% працездатних громадян. Якщо смертність населення в нашій країні становить 15,2 смертей, то в країнах- членах Європейського Союзу – 6,7 смертей на 1000 чоловік [2]. Смертність чоловіків працездатного віку в Україні перевищує аналогічний показник навіть тих країн, де ВВП на душу населення значно нижчий. Смертність від серцево-судинних захворювань у нас є однією з найвищих у світі та становить 66% у структурі загальної смертності, а смертність від онкологічних захворювань – 13%. Таким чином, тільки ці два види захворювань становлять причину майже 80% щорічних втрат населення України. Відповідно за останні 24 роки чисельність населення країни скоротилася майже на 10 млн. осіб, що можна порівняти з населенням таких країн як Данія, Грузія, Фінляндія, Норвегія. Отже, зазначені демографічні тенденції, а, особливо, втрати людського, трудового і життєвого потенціалів неминуче погіршують економічний та соціальний стани країни.

На думку академіка НАН України Е. Лібанової для компенсації втрат людського та трудового потенціалів і економіки країни, потрібно покращувати якісний склад населення шляхом підвищення рівня освіти та кваліфікації, покращення стану здоров'я та зниження смертності, росту трудової активності, у тому числі й осіб літнього віку [3]. Позитивними тенденціями на сьогодні є не тільки зростання рівня народжуваності, але і середньої тривалості життя.

В умовах дефіцитного фінансування систем освіти та охорони здоров'я України, негативних демографічних тенденцій, високого рівня захворюваності та смертності, особливо осіб працездатного віку, наша держава поступово і стабільно втрачає головний компонент людського капіталу – здоров'я. Погіршення здоров'я, як було визначено вище, вже почало негативно впливати на національну економіку. Адже, загальновідомим фактом є те, що у більш здорових людей продуктивність праці, рівень заробітної плати вищі, а також рівні економічної активності і зайнятості більші та в цілому можливості працевлаштування ширші, порівняно з людьми, які мають проблеми зі станом здоров'я. Тому, з огляду на тенденції в країнах ЄС щодо покращення здоров'я своїх громадян, в Україні теж потрібно дотримуватись таких пріоритетів: зниження передчасної смертності українців; збільшення тривалості життя українців; зниження соціальної нерівності по відношенню до стану здоров'я; підвищення рівня якості життя українців; підвищення рівня безпеки життєдіяльності громадян; забезпечення доступності медичної допомоги та медичних послуг для всіх категорій громадян.

Отже, на нашу думку, проблема погіршення стану здоров'я громадян України має розглядатись на рівні держави з позиції загрози національної, у тому числі економічної безпеки країни та як чинник погіршення трудового, життєвого і людського капіталів. Тому, на нашу думку, робоча сила або людський капітал, як фактори виробництва, мають відігравати вирішальну роль в забезпеченні економічного розвитку. Без збільшення обсягів фінансування на відновлення, покращення та збереження стану здоров'я працівників Україна приречена бути «хворою» державою в соціальному, економічному, демографічному, інноваційно-інвестиційному та політичному плані.

Висновки. Головними пріоритетами покращення рівня здоров'я (людського капіталу) мають стати: зростання обсягів інвестицій в охорону здоров'я з різних джерел; зниження передчасної смертності та збільшення тривалості життя українців; зниження соціальної нерівності по відношенню до здоров'я і підвищення рівня якості життя українців; забезпечення доступності медичної допомоги та медичних послуг для всіх категорій громадян України; підвищення якості викладання дисциплін з безпеки життєдіяльності та охорони праці в освітніх закладах всіх рівнів тощо.

Список використаної літератури

1. Проект «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua>.
2. Т. Бахтєєва. Стратегія формування здоров'я населення: європейський підхід до українських реалій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.umj.com.ua>.
3. Е. Лібанова. Демографічні зрушення в контексті соціального розвитку. – Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.idss.org.ua/conference.html](http://www.idss.org.ua/conference.html).